

Indholdsfortegnelse.

Indledning	2
Nationalisme/imperialisme	3
Interesser i Mellemøsten	
Briterne	4
Jøderne/zionisterne	4
Arabernes land	6
Forhandlinger	
Araberne - briterne.....	7
Briterne - franskmændene - russerne.....	7
Det jødiske/zionistiske diplomati	8
Arabernes mistro	9
Konklusion og perspektivering	11
Noter	12
Kort	14
Litteraturliste	16

Indledning.

Op til og under Første Verdenskrig foregik der forhandlinger mellem forskellige grupper af mennesker med interesser i og omkring det område, der i dag hedder Israel og som i bibelen blev betegnet som landet, der flød med mælk og honning.

Med udgangspunkt i den europæiske (primært britiske) nationalisme og imperialisme i sidste århundrede vil jeg gerne forsøge at belyse nogle af de ting, der er foregået i og omkring Palæstina op til krigens afslutning i 1918. Mere specifikt vil jeg, som Lucas Grollenberg skiver i sin bog "Palæstinenserne og staten Israel" side 30

"- med risiko for overdreven forenkling - forsøge at sondre mellem tre serier af aktiviteter: det zionistiske diplomati, de engelske løfter til araberne og de allieredes⁽¹⁾ hemmelige rådslagning."

I løbet af historieundervisningen er jeg blevet meget optaget af dette emne og har følt en stærk sympati for palæstinenserne, som efter min mening blev fjernet fra deres land til fordel for oprettelse af et nationalt hjem (senere stat) til jøderne. Ikke at jøderne ikke skulle have et sted, de kunne kalde deres hjem, men at det skulle ske på bekostning af nogle andre, synes jeg ikke vores verdensorden har kunnet være bekendt.

Det materiale, jeg har anvendt til opgaven, har for størstedelens vedkommende været på dansk og hovedsagelig bestået af Lucas Grollenbergs bog samt kildesamlingen Palæstinaspørgsmålet 1914-21 af bl.a. Blomberg. De har suppleret hinanden godt, men enkelte steder har jeg manglet kildeangivelse og har da været nødt til at søge oplysninger andre steder. Andet anvendt litteratur har været Benders bog om Palæstina, der var med til at give en god historisk baggrund for specielt zionismen. Jeg har ydermere støttet mig til Dimblebys bog om palæstinenserne og Houranis bog om de arabiske folks historie for at få et lidt nærmere og mere subjektivt billede af arabernes opfattelse af den vestlige verden. Til at danne overblik over historiens gang har jeg tillige brugt et historisk atlas.

I starten læste jeg meget og følte, at jeg måtte have en stor baggrundsviden for at kunne fokusere på problematikken i Mellemøsten, men det gjorde så også, at jeg havde svært ved at komme ind til sagens kerne. Processen med at forske og skrive har været utrolig spændende, og jeg er stødt på mange ting, jeg ikke vidste i forvejen og tit har den ene bog med en note ført

til en anden og sammen samt flettet ind i hinanden har de givet denne fremstilling.

Nationalisme/imperialisme.

Nationalisme: Overdreven fremhævelse af og interesse for eget fædreland; er ofte forbundet med modvilje mod eller nedvurdering af andre lande.⁽¹⁾

Det europæiske kontinent har fra tidernes morgen bestået af et utal af imperier, - kongedømmer og stater samt af mange forskelligartede folkeslag. Der er blevet ført krige af skiftende art på kryds og tværs og alliancerne mellem landene har varieret fra tidsalder til tidsalder. Landene har haft op- og nedgangsperioder - til tider uafhængig af hinanden - men ofte på grund af over- eller underlegenhed i forhold til disses naboer. Herskere af forskellig herkomst og med skiftende opbakninger har regeret rundt om i Europa. De har tabt og vundet mange slag, og de har oplevet op- og nedture - er blevet hyldet og eksekveret.

Europas store kludetæppe med masser af fyrstedømmer, grevskaber og kongedømmer begyndte i 1800-tallet at danne et for os i dag genkendeligt geografisk mønster. Nationalismen i Europa vågnede. Man ønskede ikke længere at blive betragtet som ét folk - man følte sig som en nation med en historie og et kulturelt særpræg - og ville ikke have fremmede herskere til at bestemme over sig. Ved Wienerkongressen i 1814, som blev afholdt efter Napolions fald og Det Franske Imperiums ophør, blev en del af Europas grænser fastlagt - erobret land tilbagegivet og småstater samlet. Imidlertid var ikke alle tilfredse, men en stabilisering fandt alligevel sted. Italienerne fik samlet Italien, Norge blev selvstændig, tyskerne samledes i Tyskland og i Sydøsteuropa blev mange nye lande efter Det Osmanniske Riges tilbagetog oprettet.

På samme tidspunkt som nationalismen opstod også en anden -isme, nemlig imperialismen. Efter de store opdagelsesrejser omkring 1500 havde europæerne - primært briterne og franskmændene - erobret lande som kolonier, hvorfra de hentede varer til Europa. Dette var i det fjerne østen og på vejen dertil og derfra havde de mellemstationer, hvor de kunne proviantere (primært langs Afrikas vest- og sydkyst). Fra ca. 1860, hvor teknologien blev yderligere udviklet (dampmaskiner, jernbaner, skibe, militære våben samt bygningen af Suez-kanalen) var det muligt at erobre mere land og få større markeder til afsætning af den merproduktion, som industrialiseringen medførte. I kolonilandene var der også ressourcer, som industrilandene havde brug for, men for at få udvundet råvarer og produceret færdigvarer hurtigt nok, var industrilandene nødt til at omlægge produktionen i de enkelte kolonilande, så den svarede til europæiske forhold - ofte med undertrykkelse og ødelæggende effekt til følge.

Interesser i Mellemøsten.

Briterne.

I Mellemøsten havde de europæiske riger forskellige interesser i slutningen af sidste århundrede. Osmannerne havde stadig deres storrige men var blevet skubbet ud af Europa af den fremtalt nationalisme. De holdt dog stadig fast i en lille del, så de havde kontrollen over Bosporus-strædet; mod øst var de ikke særlig truet, og de havde også det meste af Den Arabiske Halvø. I Afrika havde de mistet magten over Marokko, Algeriet og Libyen. Egypten blev angrebet ved Napoleons felttog i 1798, men briterne slog sig sammen med osmannerne og tilbageerobrede magten over Egypten. Suez-kanalen blev i 1859-69 bygget af franskmændene, og briterne skaffede sig aktier i selskabet tillige med egypterne. Efter stor økonomisk krise i Egypten blev deres aktier købt af briterne, som så besatte landet i 1882. Storbritannien tog Malta 1815 (som beskyttelse mod franskmændene), Gibraltar 1830, Aden 1839 og Cypern 1878. Franskmændene koloniserede Algeriet og Marokko 1830 (protektorataftale med Marokko 1912) og Tunesien 1881⁽¹⁾. Både briterne og franskmændene lavede lokale handelsaftaler med de enkelte arabiske herskere og fik ændret toldreglerne i de lande, de ønskede at handle med. Briterne havde f.eks. indgået formelle traktater med bl.a. Abu Dhabi, Dubai og Sharja - også kaldet "Traktatstaterne"⁽¹⁾.

"Europæiske købmænd fik ret til at rejse og handle frit, knytte direkte kontakter med producenter og få handelsstridigheder afgjort ved særlige domstole i stedet for dem, der lå under islamisk lov. Takket være ambassadørers og konsulers indflydelse blev Kapitulationerne⁽¹⁾ til et system, der gjorde, at udenlandske borgere i praksis stod uden for loven."⁽¹⁾

Europæere, der kom til en anden verdensdel som herskere - tog magten i landet og gav deres landsmænd (embedsfolk, handlende mv.) særprivilegier, så de ikke skulle indordne sig under det pågældende lands love - en slags immunitet, hvorunder de kunne begå forbrydelser, der normalt ville blive straffet i det pågældende land, men under denne koncession dømtes de efter deres hjemlands love - og vel i mange tilfælde slet ikke.

Jøderne/zionisterne.

Zionisme: Bevægelse til befordring af det jødiske folks samling, emancipation⁽¹⁾ og bosættelse på Palæstinas jord.⁽¹⁾

Jøder har op gennem tiderne haft et specielt tilhørsforhold til Palæstina. I følge bibelen var de i tidernes morgen et nomadefolk, der, ledt af Abraham, i ca. 2000 f.Kr. kom fra Ur ved Eufrat i

det tidligere Mesopotamien til Kanaans land (Palæstina) ved Middelhavet. Hungersnød tvang jøderne til Egypten, hvor de i 3-400 år levede som slaver for faraoner. Moses førte - beskyttet af guden Jahve - mirakuløst jøderne over Det Røde Hav, hvori egypterne druknede. Efter 40 års vandring i Sinaiørkenen med forskellige mirakler blev det vist for jøderne, at de var Jahves udvalgte folk. Denne grundforestilling har lige siden præget den jødiske kollektive bevidsthed⁽¹⁾. Omkring 1200 f.Kr. levede der jøder tillige med filistre og fønikere i Palæstina (i en nedgangsperiode for de babyloniske og egyptiske riger). Assyrere erobrede området og jøderne blev 587 f.Kr. deporteret til Babylon; 50 år efter vendte 50.000 jøder tilbage til Palæstina, der i de følgende århundreder blev erobret af de forskellige herskere i det mellemøstlige område.

135 e.Kr. indførte kejser Hadrian forbud mod jøder i Palæstina, og de blev nu spredt for alvor for alle vinde. De var opdelt i 2 grupper, en gruppe der op gennem tiderne ønskede at vende tilbage til Palæstina og en gruppe, der ønskede at assimilere sig, altså lade sig integrere i det land, hvor de nu var bosat. Der gik henved 1750 år, før der for alvor kom gang i et ønske om at vende tilbage til Palæstina. Med den spirende nationalisme i Europa kom der også et ønske blandt jøder om at danne en nationalstat, efter de i århundreder havde været underlagt andre landes rettigheder og love. Jøderne begyndte at stå mere sammen - også på grund af forfølgelser, især i Rusland, hvor de kun måtte bo i jødelejre.

Det jødiske folk var splittet. Nogle ønskede et vilkårligt sted at bosætte sig - USA, Uganda, Argentina og Palæstina blev foreslået. Andre så kun én mulighed - Palæstina - og begyndte at opkøbe jord af de derboende arabere. Med sine talenter for organisation og diplomati udgav den ungarskfødte jøde Theodor Herzl (1860-1904) bogen "Der Judenstaat"⁽¹⁾ i 1896, og sammen med den bog samt arrangementet af den første jødiske kongres, zionistkongressen i Basel 29. august 1897⁽¹⁾, startede han den store bølge med ønske om oprettelse af en nationalstat.

Arabernes land.

Araberne levede på Den Arabiske Halvø og lever der stadig. Deres landområde lå mellem de to store flodrigter (Egypten og Mesopotamien 3500 - 1600 f.Kr.), hvor araberne var ørkenbeduiner, der ernærede sig ved kvægavl, handel samt ved overfald på handelskaravaner. Op gennem tiderne har de været en del af de riger, der nu har haft magten i Mellemøsten og omkring Middelhavet. De var en del af det Egyptiske rige 1500 - 1200 f.Kr., Kong David herskede i området omkring 1000 f.Kr. og assyrene nogle hundrede år senere. Jøderne blev da ført til Babylon, mens araberne fortsat levede ved Middelhavet og på Den Arabiske Halvø. Araberne blev (på skift) hersket af perserne og grækerne op mod år 0 og kom under romersk styre frem til ca. 550, og først derefter kan man tale om en egentlig selvstændig befolkningsgruppe af arabere, der levede i Mellemøsten.

I 570 fødtes i Mekka Muhammed og starten til verdensreligionen islam blev grundlagt. I løbet af sit liv fik han åbenbaringer fra Gud, som blev optegnet i Koranen⁽¹⁾. Muhammed begyndte at udbrede sin tro; han måtte i 622 flygte fra Mekka på grund af forfølgelser, men inden hans død i 632 fik han samlet araberne som muslimer i over halvdelen af Den Arabiske Halvø's område. Det arabiske folk havde nu en religion, som var deres egen, og de begyndte at forkynde den ud over hele verden, så den i omkring 900 dækkede det meste af Nordafrika, Anatolien, Persien, og strakte sig helt til Indien. I 732 nåede troen så langt som til Sydfrankrig via Marokko og Spanien, men blev slået tilbage ved Poitiers. I 1516-17 blev områderne omkring Palæstina taget af de tyrkiske mamelukker, og det meste af Mellemøsten forblev en del af Det Osmanniske Rige op til Første Verdenskrig⁽¹⁾.

Hos araberne, der i henved 400 år havde været under osmannisk styre, opstod der, som hos europæerne og jøderne, nationale bevægelser. Det begyndte hos syrere og libanesere, som håbede på europæisk støttet selvstændighed⁽¹⁾. Tyrkernes og arabernes nationalisme var dels rettet mod de europæiske magters indtrængen dels deres egne identitetsproblemer og rigets politiske organisering. Ved Det Syriske Videnskabelige Selskabs stiftelse i 1857 læste en digter et af sine digte op,

"...hvor araberne blev opildnet til at gøre oprør mod det osmanniske tyranni [...] og skabe en fremtid lige så glørværdig som den klassiske arabiske fortid."⁽¹⁾

Den palæstinensiske forfatter Najib Azuri opsagde sit job som adjutant for den tyrkiske guvernør i Jerusalem, slog sig ned i Paris og grundlagde her et center for den arabiske bevægelse.

Forhandlinger.

Araberne - briterne:

Hussein-McMahon korrespondance juli 1915 - januar 1916.

Emiren af Mekka, ibn-Ali Hussein, var modstander af sultan Mehmed V Re_ad's⁽¹⁾ iver efter at forsvare islam og dens hellige steder mod de kristne (europæerne). Hussein ønskede i stedet, som syrerne, at samarbejde med briterne mod tyrkerne og fik via sin søn, Sherif Abdullah⁽¹⁾ som sendebud, kontakt til briterne, i første omgang Lord Kitchener (foråret 1912 og igen februar-november 1914)⁽¹⁾, og senere direkte med den engelske højkommisær i Cairo i Egypten, Henry McMahon, hvilket er kendt som Hussein-McMahon korrespondancen juli 1915 til januar 1916.

På vegne af den arabiske nation anmodede Hussein om britisk anerkendelse og uafhængighed (se kort 1) samt anerkendelse af islam som religion. Ligeledes ønskede han, at Storbritannien ophævede alle kapitulationer⁽¹⁾, men han ville så også give briterne forrang ved alle investeringer i de arabiske lande⁽¹⁾. McMahon gav den 30. august 1915 et tilbageholdende svar, i det han henviste til den ikke afsluttede Første Verdenskrig. Hussein rykkede den 9. september 1915 for svar på hans første brevs spørgsmål og ønsker om anerkendelser, og beskrev det som

"... tegn på lunkenhed og tøven, som vi konstaterede i det med hensyn til vort væsentligste punkt."⁽¹⁾

McMahons endelige svar af 24. oktober 1915 er et vigtigt dokument fra denne periode. Det blev dér præciseret, i hvilke områder englænderne ville anerkende og opretholde arabernes uafhængighed, og McMahon havde på det tidspunkt trukket svartiden så langt ud, som han kunne. Araberne fik tilsagn om uafhængighed i de områder, som Hussein i første omgang bad om - med undtagelse af de - i nedenfor omtalte Sykes-Picot overenskomsts - blå og røde områder (se kort 2). I McMahons svar blev området syd for Damaskus/Haifa ikke nævnt specielt, og araberne forstod dette som, at briterne havde lovet, at Palæstina skulle have arabisk uafhængighed.

Briterne - franskmændene - russerne:

Konstantinopeloverenskomsten 4. marts 1915 samt Sykes-Picot Overenskomsten 1916.

I februar-marts 1915 fandt en noteudveksling sted mellem Storbritannien, Frankrig og Rusland, som var indledt af den russiske udenrigsminister Sazonov. De havde aftalt at dele de arabiske områder under Det Tyrkiske Imperium efter afslutningen på Første Verdenskrig, som

man regnede med, at Storbritannien/Frankrig/Rusland ville vinde. Rusland ønskede områderne omkring Bosphorus-strædet (inkl. Konstantinopel), for at flåden kunne få adgang til Middelhavet, og russerne ville til gengæld respektere de områder, Storbritannien og Frankrig måtte ønske⁽¹⁾. Noteudvekslingen afstedkom ikke nogen egentlig aftale eller overenskomst.

Den britiske udenrigsminister sir Edward Grey underrettede 21. oktober 1915 den franske ambassadør i London Paul Cambon om den stedfindende Hussein-McMahon korrespondance og foreslog, at de to regeringer skulle drøfter deres respektive interesser i den arabiske del af Det Osmanniske Rige, som mundede ud i Sykes-Picot overenskomsten 1916⁽¹⁾. Mark Sykes og Georges Picot tog til Rusland i marts 1916 og fik den russiske udenrigsministers godkendelse af aftalen, mod at Rusland fik nogle landområder i det nordøstlige Anatolien⁽¹⁾. Sykes-Picot overenskomsten blev holdt hemmelig og Hussein fik således intet at vide om den.

I Sykes-Picot overenskomsten blev Mellemøsten delt op i 5 områder, område A, område B, det blå område, det røde område og det brune område. Områderne A og B skulle være uafhængige arabiske stater (anerkendt og beskyttet af henholdsvis Frankrig og Storbritannien og med deres førsteret til investeringer og lånydelser. I deres egne områder skulle de alene have ret til at udsende rådgivere og funktionærer - dog først efter anmodning)⁽¹⁾. Briterne fik en stor del af det tidligere Mesopotamien og Frankrig en del af det nuværende Tyrkiet samt Middelhavskyststrækningen ned til Akko og Haifa. I disse 2 områder (rødt og blå) fik Storbritannien og Frankrig lov til at indføre så meget direkte og indirekte administration eller kontrol, som de ønskede, og som de anså for rimeligt⁽¹⁾. I det sidste område (det brune) skulle der indføres international administration, hvis form i første omgang skulle afgøres med Rusland og dernæst i samråd med deres allierede i krigen og til sidst repræsentanter for she-riffen af Mekka. Et område på 100-150 km² (på størrelse med Jylland uden Vendsyssel).

Det jødiske/zionistiske diplomati.

Theodor Herzl brugte sit diplomatiske talent og forsøgte at få verdens ledere og regeringer til at anerkende og acceptere et jødisk hjem. Han drøftede og forhandlede bl.a. med den tyrkiske sultan, Paven, den russiske Zar og regering samt Storbritannien og Italien. På Zionistkongressen i Basel 1897 sagde han dog for at opnå et jødisk hjem i Palæstina, at det var vigtigt

"...at organisere jøder i lokale og større grupper under iagttagelse af lovene i

de pågældende lande."⁽¹⁾

Chaim Weizmann, født i Rusland 1874 fulgte i Herzl's spor efter hans død i 1904 og indså, at det store diplomatiske arbejde skulle gøres i Storbritannien, der havde store interesser i områderne i Mellemøsten, og tog udgangspunkt dér for opbygning af kontakter til diplomater og fik en del indflydelse hos Arthur Balfour⁽¹⁾ fra 1906.⁽¹⁾

Samtidig forhandlede Mark Sykes hemmeligt med zionisterne, da Frankrig i foråret 1917 var begyndt at gøre sig forhåbninger om det internationale område. Det gjaldt derfor for Storbritannien om at få Sykes-Picot overenskomsten svækket. Sykes handlede med zionisterne om, at de først skulle få Frankrigs tilsagn om anerkendelse af den jødiske nationalismes mål, og dernæst skulle de stille krav om et britisk Palæstina, hvorved de engelske imperialisters ønske om en landforbindelse fra Middelhavet til Indien blev tilgodeset.⁽¹⁾

Både det jødiske og britiske diplomati var klar over, at Det osmanniske Rige ikke ville holde længe og forberedte oprettelsen af en engelsk-støttet jødisk hjemsted i Palæstina, som mundede ud i Balfour-erklæringen fra 2. november 1917:

"Hans Majestæts regering ser med velvilje på oprettelsen af et nationalt hjem for det jødiske folk i Palæstina og vil gøre sit bedste for at lette gennemførelsen af denne sag, idet det klart skal være underforstået, at der ikke må foretages noget, der i Palæstina kan skade derboende ikke-jødiske samfunds borgerlige og religiøse rettigheder, eller i ethvert andet land jødernes rettigheder og politiske stilling."⁽¹⁾

Jøderne opnåede, hvad de ville med den deklaration, og det første spadestik til staten Israel blev taget. Samtidig blev det første lag jord lagt på kysten med den arabiske stat Palæstina, hvor

"... det palæstinensiske folk - 92% af befolkningen - blev omklassificeret til "ikke-jødiske befolkningsgrupper" for at tjene det store strategiske spil."⁽¹⁾

Nogle jøder, bl.a. forfatteren Asher Ginsberg var ikke nær så entusiastisk med hensyn til en jødisk stat i Palæstina. I en beretning fra en rejse til Palæstina 1891 skriver han bl.a.

"Palæstina er ikke et ubeboet land og kan kun skabe et hjem for en meget lille del af jøderne, som lever spredt ud over hele verden. De, der slår sig ned i Palæstina, må fremfor alt søge at vinde palæstinenserne venskab ved at nærme sig dem høfligt og med respekt. Men hvad er det, vores brødre i

Palæstina gør? Præcis det modsatte. [...] De behandler araberne med fjendtlighed og grusomhed, berøver dem deres rettigheder på uærlig vis, sårer dem uden grund, og bryster sig så bagefter over sådanne handlinger. Og der er ingen, som angriber denne foragtelige og farlige tendens [...] Vi tror, alle araberne er vilde mennesker, der lever som dyr, og ikke forstår, hvad der sker omkring dem. Dette er imidlertid en stor misforståelse."⁽¹⁾

Arabernes mistro.

Ved offentliggørelsen af Balfour-erklæringen i november 1917 blev araberne urolige for ikke at få den uafhængighed, som McMahon lovede i sit brev af 24. oktober 1915. I Rusland fandt bolsjevikkerne samtidig den hemmelige Sykes-Picot overenskomst under revolutionen efter Zar-styret, og de offentliggjorde den. Araberne henvendte sig til Storbritannien, og de fik så

"... en højtidelig forsikring om, at en jødisk bosættelse i Palæstina kun ville få lov til at finde sted, hvor den var forenelig med den arabiske befolknings politiske og økonomiske frihed."⁽¹⁾

Denne forsikring er det såkaldte "Hogarthbudskab", som den engelske officer D.G. Hogarth afleverede til Hussein den 4. januar 1918⁽¹⁾. Hogarth skrev videre, at Storbritanniens konge så med velvilje på virkeliggørelsen af en tilbagevenden af jøderne til Palæstina, tillige med de stater, hvor jøderne havde politisk indflydelse, og skrev til sidst,

"... at lederne af bevægelsen er besluttet på at bringe zionismen til sejr ved venskab og samarbejde med araberne, og et sådant tilbud er ikke let at komme udenom."

I den engelsk-franske erklæring fra 7. november 1918, som blev udsendt i Palæstina, Syrien og Irak en uge efter våbenstilstanden mellem Det Osmanniske Rige og tripelententen, blev der bl.a. skrevet, at Frankrig og Storbritannien langt fra

"... nærer noget ønske om at påtvinge folkene i disse egne særlige institutioner; for dem drejer det sig kun om, at de ved støtte og passende hjælp sikrer, at de regeringer og forvaltningsorganer, der er valgt frit af folket selv, arbejder regelret."⁽¹⁾

Konklusion og perspektivering.

Briterne fik, hvad de ville have: Et område i Mellemøsten - på vejen til Indien, lige ved Egypten og Suez-kanalen - der med tiden ville blive befolket med jøder/zionister fra primært vestlige lande. En samarbejdspartner samt et udgangspunkt i en verdensdel, der kunne eller skulle blive mere vestlig.

Jøderne/zionisterne fik, hvad de ville: Et utvetydigt samtykke fra en af verdens førende magter om at starte oprettelsen af et nationalt hjemsted i Palæstina.

Araberne fik ikke anerkendelse og uafhængighed, som de var blevet lovet. Der var andre interesser i området, som var langt vigtigere.

Jeg tror, at man i det britiske diplomati, hvad enten diplomaten har siddet i London, Paris eller Cairo, godt har vidst, hvad der foregik rundt om i diplomatiet. Med andre ord mener jeg, at briterne har været pinlig bevidste om, hvad de foretog sig ved de forskellige forhandlinger. Alligevel er der nogle, der efterfølgende fik skyldfølelse, f.eks. Balfour, der i et memorandum til regeringen i 1919 bl.a. skriver:

"I Palæstina har vi overhovedet ikke tænkt os så meget som formelt at spørge om landets nuværende befolknings ønsker [...] Med hensyn til Palæstina har de allierede magter⁽¹⁾ ikke udstedt nogen faktisk erklæring, der med sikkerhed kan kaldes forkert, og der er ikke fremsat nogen politisk udtalelse, som magterne ikke hele tiden har tænkt sig at krænke."⁽¹⁾

Det har altid været de mere kloge, der har narret de mindre kloge - også selv om det har kostet selvbeprejdelse. Araberne i Palæstina var de mindre kloge, der måtte betale prisen for de vestlige magters interesser i landet, som i følge bibelen flød med mælk og honning. Palæstinenserne forsøgte forgæves efter Balfourdeklarationen og de forsikringer, de fik af englænderne at føre diplomatiske forhandlinger; forsøgte at få de vestlige magter til at indse, at det, der skete, var brud på menneskerettigheder, og at man ikke kunne tillade en stor indvandring af jøder med det resultat, at der på et tidspunkt ville være flere jøder end arabere i Palæstina. Men intet hjalp.

"På fredskonferencen i Versailles i 1919 viste det sig, til de arabiske folks store forbløffelse, at alle det kristne vestens løfter og højtidelige forsikringer havde været bevidste løgne. Storbritannien og Frankrig overtog simpelthen det besejrede Tyrkiets magtbeføjelser. Man benyttede allerede på det tidspunkt

termen "mandat" (hvorved forstås, at en kommission fra Folkeforbundet⁽¹⁾ skulle føre, hvad man anså for underudviklet folk frem til uafhængighed), men i realiteten kom de arabiske territorier nu under nye herskere og udbyttere: Mesopotamien (Irak), Palæstina og Transjordanien under Storbritannien; Syrien og Libanon under Frankrig."⁽²⁾

Noter:

Tegningerne på forsiden og ved indholdsfortegnelsen er fra 1875-80 og hentet fra Dimbleby's bog side 38-40.

Kort.

Kort 1. Fra Blomberg: Palæstina side 159.

Araberne ønskede uafhængighed i følgende område: Mod nord af linien Mersin - Adana til den 37. breddegrad og derefter langs linjen Birejik - Urfa - Mardin - Midiat - Jazirat - Amadia til den persiske grænse, mod øst af den persiske grænse til Den persiske Havbugt, mod syd af Det indiske Hav (med undtagelse af Aden, hvis status skal være, som den er nu), mod vest af Det røde Hav og Middelhavet op til Mersin. Blomberg: Palæstina side 44-45.

Kort 2. Fra Blomberg: Palæstina side 160.

Litteraturliste.

Barraclough, Geoffrey: The Times Concise Atlas of World History, Times Books, London 1994. (Forkortet: Barraclough).

Bender, Johan: Palæstinaproblemet. 2. udgave, Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag A/S, København 1994. (Forkortet: Bender).

Blomberg, Åge Fasmer og Ellen Pedersen: Imperialisme og nationalisme i Det mellemste Østen 1914-21 1. del. Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag A/S, København 1969. (Forkortet: Blomberg, Imperialisme 1. del).

Blomberg, Åge Fasmer og Ellen Pedersen: Imperialisme og nationalisme i Det mellemste Østen 1914-21 2. del. Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag A/S, København 1969. (Forkortet: Blomberg, Imperialisme 2. del).

Blomberg, Åge Fasmer og Ellen Pedersen: Palæstinaspørgsmålet 1914-1921 - Imperialisme og nationalisme i Det mellemste Østen. Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag A/S, København 1975. (Forkortet: Blomberg, Palæstina)

Dimbleby, Jonathan: Palæstinenserne. Informationens Forlag Aps, København 1980. (Forkortet: Dimbleby).

Friisberg, Claus: Fra revolution til verdenskrig - Verdenshistorie 1789-1914. Vestjysk Kulturforlag, Varde 1985. (Forkortet: Friisberg)

Grollenberg, Lucas: Palæstinenserne og staten Israel. Finn Blytmanns forlag, København 1980. (Forkortet: Grollenberg).

Hourani, Albert: De arabiske folks historie. Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag, København 1994. (Forkorter: Hourani).

Lademanns Multimedia Leksikon (CD-ROM). Lademann A/S, København 1995. (Forkortet: Lademann)

Syskind, Casper og Bo Söderberg: Det 20. århundredes verdenshistorie. Forlaget Systime, Herning 1991. (Forkortet: Syskind).

Jens Christian Jensen, december 1997.

---

i. De allierede: fejlagtig betegnelse for Storbritannien, Frankrig og Rusland, der vandt Første Verdenskrig. De benævnes i stedet "Tripelententen". Betegnelsen "de allierede" bliver alligevel i flere historiebøger brugt, bl.a. i Balfours memorandum fra 1919 (se side 11 i opgaven).

i. Lademann.

i. Årstallene for de enkelte landes kolonisering/mandatoverdragelse er hentet fra Lademanns Multimedia Leksikon under de enkelte landes navne samt fra Barraclough siderne 100-101 og 114-115.

i. Hourani side 296.

i. Kapitulationer: Koncessioner, eller aftaler, der regulerede købmænds og missionsfolkets aktiviteter. I dette tilfælde indrømmelser i kraft af sædvane eller traktat, hvorved tyrkiske sultaner har givet europæiske magters statsborgere en særstilling i retslig henseende. Blomberg: Imperialisme 1. del, side 92 (note 84).

i. Hourani side 302.

i. Emancipation: Frigørelse fra underkastelse - opnåelse af ligeret.

i. Lademann.

i. Bender, side 9.

i. Grollenberg side 21 og 22 samt Bender side 34.

i. Grollenberg side 23.

i. Ordet "Koran" betyder foredrag eller oplæsning på arabisk. Bender side 17.

i. Barraclough siderne 16-23, 26-27, 30-31, 40-43, 48-49 og 100-101.

i. Hourani side 336-338.

i. Grollenberg side 13.

i. Sultan: Islamisk fyrstetittel, bl.a. for Det Osmanniske Riges overhoved. Mehmed V Re_ad var rigets sultan 1909-18. Hourani side 520.

i. Abdullah ibn Hussein, emir af Transjordanien 1923-46, konge af Jordan 1946-51. Hourani 522.

i. Blomberg: Palæstina side 27-43.

i. Se note 5.

i. Blomberg: Imperialisme 1. del, side 40.

i. Blomberg: Imperialisme 1. del, side 42.

i. Blomberg: Palæstina side 15.

-
- i. Blomberg: Palæstina side 24-25.
  - i. Blomberg: Palæstina side 25.
  - i. Blomberg: Palæstina side 22.
  - i. Blomberg: Palæstina side 22.
  - i. Grollenberg side 24.
  - i. Storbritanniens premierminister 1902-05 samt udenrigsminister 1916-19. Lademann
  - i. Grollenberg side 31-32.
  - i. Blomberg: Palæstina side 72-73.
  - i. Blomberg: Palæstina side 74.
  - i. Dimbleby side 35.

  - i. Grollenberg side 24-25.
  - i. Grollenberg side 35.
  - i. Blomberg: Palæstina side 51-52.
  - i. Blomberg: Palæstina side 54-55.
  - i. Se note 1.
  - i. Dimbleby side 35.

  - i. Folkeforbundet: Organisation til fredens bevarelse efter Første Verdenskrig. Oprettet ved Versailles-konferencen 1919. Skulle løse internationale konflikter ad fredens vej. Lademann.
  - i. Grollenberg side 36.